

הקדמת זמן התפילה בלילי שבועות - שיעור 429

I. זמן העדיף בערב שבת

- (א) **עיינ במ"ב** (תקכ"ז - ג) שנהגו להקדים תפלת ערבית בליל שבת כשחל סמוך ליו"ט כדי שלא יתאחר מלאכת בישולו ביום טוב עד סמוך לחשיכה דבאופן זה אי אפשר לומר הואיל ולכן אינו מועיל העירוב תבשילין ויש בו איסור תורה לרבה
- (ב) **עיינ בברכות** (כ"ז:) דרב צלי של שבת בערב שבת ... ואמר שמואל מתפלל אדם של שבת בערב שבת ואומר קדושה על הכוס והלכתא כוותיה אמנם עיינ בפירוש רב פלטי גאון שעשה כן בשעת הדחק וכן כתב בטור (ס"ס ל"ג) בשם הרי"ף גאות וכן כתב התוספות (פסחים ז"ע:) וכן כתב השלטי הגבורים (זרכות כ"ז:) אמנם הבית יוסף (רע"ה) הביא דדעת הרמב"ם והרא"ש דמותר לכתחלה וכן כתב הרשב"א (זרכות כ"ז:) בשם רב האי גאון והראב"ד וכן דעת רבינו ירוחם ותרומת הדשן (סימן ה) בשם קדמון אחד
- (ג) **דלאו דוקא רק להסוברים תוספות שבת דאורייתא** שאז אפשר לקדש מבעוד יום אלא אף להסוברים דתוספות שבת דרבנן יוצא קידוש דאורייתא כמו שהביא המג"א (רס"ז - ה גס המדכי) כיון דבשעה שמקדש יבא אח"כ לידי חיוב דאורייתא (בן איש חי זכאשית י"ג) וה"ה לדעת הגר"א (רס"ה) שסובר שבכלל אין דין תוספות שבת אף מדרבנן וה"ה להאחרונים דס"ל דאין דין תוספות שבת לנשים ומ"מ יוצאין בקידוש דאורייתא כדפסק השו"ע (רע"ז - ז) והרמ"א לא הגיה עליו
- (ד) **לכן מה שכתב הבה"ל** (תפ"ט ד"ה וינר) שיותר טוב שלא להקדים תפילת מעריב קודם צאת הכוכבים אפילו ע"ש הוא רק לכתחלה אבל שבועות שחל בע"ש יותר טוב להקדים ועיינ בערוך השלחן (רס"ז - ז) דבכל השנה חוב על הרב והיראים להתפלל מבעוד יום למען למנוע חילול שבת קודש ויש שמתאמצים להתפלל ערבית בזמנה עתידים ליתן את הדין
- (ה) **לכן סתם ערב שבת** כיון שהגר"א והפמ"ג והמ"ב כתבו שאין להקדים השבת יש סוברים שכן ההלכה מ"מ מי שרוצה לסמוך על התה"ד בשם קדמון אחד והרמב"ם ומהרי"ל והערה"ש הרשות בידם ועבד כמר עבד ועבד כמר עבד ובלבד שכוונתו יהיה לשם שמים

II. להתפלל ולקדש קודם הלילה בליל ב' דשבועות שהוא ע"ש בשנה זו

- (א) **עיינ בט"ז** (תנ"ד - ה) **ובפמ"ג** (מ"ז - ה) **ובמ"ב** (סק"ה) דמאחרין להתפלל ערבית בכניסת חג השבועות בצאת הכוכבים כדי שיהיו ימי הספירה מ"ט יום תמימות אמנם הט"ז (תרכ"ח - ה) כתב דבשמיני העצרת מתפללים ומקדשים קודם הלילה ואין חוששין לספק ברכה לישב בסוכה (ודלא כהמהרש"ל) דהא הכרח דתוספות מחול על הקודש הוא מן התורה (ר"ה ט. ומ"ב רס"ה - סק"ט ושו"ע הרב סק"ד) ומי שמוסיף מחול על הקודש הוא עושה ע"פ צווי תורתנו והלך ממנו חובת היום מה שהיה עליו מקודם ואולי יש לתרץ הסתירה משום דהברכה אינו חלק מן המצוה משא"כ תמימות ועוד דשייך לקיים מצות תוספות יום טוב בהפרשה ממלאכה (חיי אדם ה - ז) ובזה סגי (ישראל והזמנים דף ק"ו) ויותר טוב בדיבור (שס ק"ה) ומ"ב (רס"ה - סק"ה) ודעת המהרש"ל דתוספות שבת בהפרשה ולכן בשמיני ג"כ מתפלל אחר צאת ויש אומרים דאין תוספות יו"ט בחג השבועות דכתיב וקראתם בעצם היום הזה מקרא קודש יהיה לכם למעט תוספות יו"ט מ"מ אין לנו לדרוש דרשות מדעתנו (יחזק דעת ו - ל) ויש אומרים דוקא קידוש צריך לילה אבל יכול להתפלל קודם (עמק ברכה) ואיברא יש אומרים דאפילו ליל א' דשבועות מקדימין להתפלל שזה גורם הפרעה לסדר לימוד הלילה ורק בליל פסח צריך להיות לילה ודאי כ"כ התוספות והרא"ש (פסחים ז"ע:) ועיינ בשו"ת יחזק דעת (שס) ולכן יש ג' שיטות בדבר העמק ברכה והט"ז והיעב"ף בסידורו
- (ב) **איברא בשו"ת התעוררות תשובה** (ז - ל"ג) כתב דדין תמימות מקיים עד זמן קבלת תוספות יו"ט שגם ביו"ט מצוה להוסיף מחול על הקודש לכן יכול להתפלל ולקדש קודם הלילה והמנהג שלא להתפלל קודם צאת משום דנוהג שאינם ישינם כל הלילה ואם

יתפללו קודם הלילה צריכים לחזור ולקרוא ק"ש וכיון שאינם קוראים בלילה זה ק"ש שעל המטה חיישינן שישכחו מלקרוא ק"ש בזמנו וכן כתב הליקוטי מהרי"ח וטעם זה שייך רק בליל ראשון ולא בשני ואין לומר דיש להחמיר גם בליל שני משום זלזול יום טוב שני דזלזול שייך רק על מצות ואיסורי החג ולא על תמימות שאינו דין בהחג עצמו לכן אין צריך להחמיר בערב שבת בשנה זו שהוא ערב יום טוב שני

ג) גם אין לחוש לזלזול יום טוב ראשון אם מקבל שבת ומתפלל מעריב ועושה קידוש קודם הלילה (שו"ת שבט הלוי ח - קי"ט) והשו"ת מנחת יצחק (י - מ"ח) מחדש יותר דגם בימים אחרונים של פסח וסוכות ושני ימים טובים של ראש השנה ואפילו יו"ט ב' של שבועות שפיר יש להקל לקדש מבעוד יום דבקידוש אין מפסיק קדושה ואינו דומה להבדלה דמפריש בין קדושת שבת לקדושת יום טוב כ"כ בשם הכתב סופר דאפילו מיו"ט ראשון לשני יש לקדש אחר פלג המנחה ויש חולקין בסתם יו"ט שני אבל ביו"ט ראשון לשבת מותר ועיין בבה"ל (תקל"ט ד"ה ולא יאכל) דבליל ב' דסוכות יכול להתפלל ולקדש מבע"י קצת ולאכול אחר צאת אמנם הכף החיים (אות ז"ן) חלק עליו דהכל אחר צאת ועיין בבה"ל (תקל"ט ד"ה ציו"ט) שאין להחמיר מלאכול בשבת שלש סעודות קודם הזמן כדי שיאכל ליל ב' בתיאבון

III. לענין הדלקת הנרות לנשים בליל שבועות אם צריך דוקא בלילה משום תמימות

א) עיין בספר פסקי תשובות (ת"ז - ז) דאפילו לנשים אלו שמדליקות בכל יו"ט מבעוד יום מ"מ בליל שבועות ידליקו אחר צאת הכוכבים כי כיון שנהגו הנשים לברך שהחיינו בשעת הדלקת נרות הרי הן מקבלות קדושת עיצומו של יום וכקידוש הוא (לוח ארץ ישראל להגרי"מ טיקווינסקי)

ב) הדלקת נרות בשאר יום טוב תלוי במחלוקת הראשונים שיטת בעל המאור והמאירי (שנת כ"ג) דס"ל שידליקו בלילה ושיטת הרמב"ם (ל - ה) שידליקו מבע"י ואולי משום דגם ביו"ט שני מותר להדליק נרות סמוך לחשיכה משום שיש בו הנאה וטעם המאירי שלא יטעו להדליק ביו"ט שני מבע"י או כדי לציין שעיקר הדלקת הנר הוא משום סעודה

IV. הלכה למעשה נוגע לעירוב תבשילין

א) לענין להתיר מלאכות שאינם מצרכי תיקון סעודות שבת ע"י ע"ת - עיין בד"מ (תקכ"ח - ח) דדבר שהוא דומה לתיקון סעודה כגון אפייה ובישול מתירין וכשיטת הר"ן בביצה (סג) ומשמע דלא התיר דברים שאינם לתיקון סעודה כמו הוצאת בגדים מיום טוב לשבת ולכן מטעם זה אין מערבין עירובי חצרות ועירובי תחומין ביו"ט אמנם דעת האו"ז דטעם דאין מערבין עירובי תחומין הוא דכל דבר שאסור ביו"ט אינו יכול לעשותו בשבת דמהאי טעמא ביצה אסורה מיו"ט לשבת דלא מהני ע"ת (ע"ת הערוך דף מ"ג) ולכן הוצאה מיו"ט לשבת מותר ע"י ע"ת אמנם הרמ"א (תקכ"ח - ז) הכריע לאיסור כשיטת הר"ן כ"כ המג"א והמ"ב (סק"ג)

ב) לענין דברים שאסורים משום טירחה כמו קיפול הטלית - דעת הצ"ח (צ"ה ט"ו: ד"ה וצירושלמי) וכ"כ רע"א דאין צריך אפילו ע"ת משום דגזרו רק על מלאכות גמורות ולא על שבות קל כטירחה והמ"ב הביא תחילה דעת הא"ר דצריך ע"ת ואח"כ הביא דעת הרע"א דמותר אם היא סמוכה לשבת אפילו בלא ע"ת ולא כמו שכתב הדעת תורה (סג) לפקפק ע"ז ופסק כשיטת המג"א הנ"ל דאוסר אפילו טירחה כמו קיפול הטלית ולכן אין מועיל הע"ת ולמעשה יש להקיל כמשמעות המ"ב

ג) לענין הדחת כלים - עיין בשו"ע הרב (תק"ג - ג) דקיל יותר מקיפול בגדים ומדברים שאינם מלאכה כאפייה ובישול ואפילו להר"ן והמג"א מותרים משום דנחשבים הם כמכשירי הסעודה או אפילו כאוכל נפש עצמו משא"כ הקיפול בגדים או גלילת ספר תורה

ד) לענין בורר - עיין בבה"ל (תק"י ד"ה אס רוגזה) דיכול לברור ביו"ט על שבת ע"י ע"ת אמנם השו"ת באר משה (ח - ר"ז) כתב דזה תלוי במחלוקת אם יש איסור בורר ביו"ט דלהרשב"א והט"ז אסור והלמ"מ והמג"א מותר אמנם בדברים שאינם אוכל נפש אפשר לדברי הכל אסור משום דלא אמרינן מתוך (עיין נשיעור 153)